Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis

2026-11-04, bylos Nr. TA-134-525/2026

Teismas: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas
Dokumentas: Nutartis
Data: 2026-11-04
Bylos Nr.: TA-134-525/2026
Teisminio proceso Nr.: 3-61-3-05507-2024-8
Bylos rūšis: Administracinė byla

Administracinė byla Nr. TA-134-525/2026
Teisminio proceso Nr. 3-61-3-05507-2024-8
Procesinio sprendimo kategorija 20.5.1 (S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS
NUTARTIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU
2026 m. lapkričio 4 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Laimučio Alechnavičiaus (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Arūno Dirvono ir Rasos Ragulskytės-Markovienės,

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo PRS1 apeliacinį skundą dėl Regionų administracinio teismo 2025 m. birželio 20 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo PRS1 skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos kalėjimų tarnybos, dėl neturtinės žalos atlyginimo priteisimo.

Aprašomoji dalis

Teisėjų kolegija nustatė:

I.

Pareiškėjas PRS1 (toliau – ir pareiškėjas) kreipėsi į teismą su skundu, prašydamas priteisti jo naudai iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – ir Tarnyba), 9 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą.

Pareiškėjas nurodė, kad Tarnybos Vilniaus kalėjimo ilgalaikių pasimatymų kambariai ir bendro naudojimosi patalpos, kuriose yra įrengti dušai, nėra net minimaliai pritaikyti neįgaliųjų poreikiams. Pareiškėjas turi motorikos sutrikimų, yra neįgalus, apie tai Vilniaus kalėjimo administracija žino, tačiau dėl to nesiima jokių veiksmų. Pareiškėjas su savo sutuoktine yra priverstas eiti į jam, kaip asmeniui su negalia, nepritaikytas ilgalaikių pasimatymų patalpas.

Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atsakyme į pareiškėjo skundą nurodyta, kad neįgaliesiems asmenims skirta dušo zona turi turėti horizontalų įėjimą, joje neturi būti jokių fiksuotų elementų, trukdančių prieigą iš priekio ir iš šono, duše turi būti įrengta lengvai naudojama į viršų sulankstoma kėdė, dušo zonoje turi būti įtaisytas bent vienas vertikalus turėklas. Tarnyba į pareiškėjo poreikius žiūrėjo atsainiai, pateikė formalius atsakymus, o dalies skundų neužregistravo. Tai, kad sąlygos Vilniaus kalėjime nepritaikytos neįgalių asmenų poreikiams, patvirtina ir Seimo

kontrolieriaus pažyma dėl pareiškėjo skundo.

Pareiškėjui sudarytos nežmoniškos maitinimo sąlygos. 2023 m. gruodžio 13 d. Vilniaus kalėjimo odontologas kreipėsi į Vilniaus kalėjimo virtuvę su rekomendacija skirti pareiškėjui dietą (trintą maistą), bet trintas maistas per 10 mėnesių buvo teiktas tik 16 dienų ir tik po to, kai pareiškėjas pradėjo badauti. Tai pareiškėjui yra nepakeliama kančia ir prilygsta kankinimui.

Pareiškėjas mano, kad egzistuoja visos aplinkybės teigti, jog atsakovas padarė pareiškėjui 9 000 Eur neturtinę žalą, iš kurių 6 000 Eur sudaro patirti išgyvenimai neužtikrinant pareiškėjo, kaip neįgalaus asmens, teisių ir teisėtų interesų, o 3 000 Eur patirti išgyvenimai neužtikrinant pareiškėjo, kaip kitų sveikatos problemų turinčio asmens, teisių ir teisėtų interesų.

Atsakovo Lietuvos valstybės atstovė Tarnyba atsiliepime su pareiškėjo skundu nesutiko ir prašė jį atmesti.

Vadovaujantis Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-389 „Dėl Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklių (toliau – ir Įrengimo ir eksploatavimo taisyklės) 4 punktu, įkalinimo įstaigose laikomiems nuteistiesiems (suimtiesiems) turi būti sudaromos gyvenimo ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos higienos normą HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-908 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“. Įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 35 punkte nustatyta, kad mažiausiai viena ilgalaikių pasimatymų patalpa turi būti pritaikyta specialiesiems neįgaliųjų poreikiams, tačiau 2 punkte nustatyta, kad šios taisyklės privalomos naujai projektuojamiems, naujai statomiems, rekonstruojamiems, kapitališkai remontuojamiems statiniams, o veikiančioms įkalinimo įstaigoms taikomi tik tie taisyklių reikalavimai, kurie nesusiję su statinių rekonstrukcijos ar kapitalinio remonto darbais.

Vilniaus kalėjimas iki šiol nebuvo rekonstruojamas ar kapitališkai remontuojamas/atnaujinamas, todėl nebuvo techninių galimybių šią įkalinimo įstaigą įrengti taip, kad ji būtų pritaikyta neįgaliųjų specialiems poreikiams. Įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 30 punkte nustatyta, kad įrengiant naujas arba rekonstruojant ar kapitališkai remontuojant esamas ilgalaikių pasimatymų patalpas, sanitarinis mazgas ir virtuvė įrengiama kiekvienai ilgalaikio pasimatymo patalpai. Nesant techninių galimybių esamas ilgalaikių pasimatymų patalpas įrengti pagal šiame punkte nustatytą reikalavimą, sanitariniai mazgai ir virtuvės gali būti įrengiami bendram naudojimui. Todėl Vilniaus kalėjime esančios ilgalaikių pasimatymo patalpų (kambarių) sąlygos atitinka galiojančių teisės aktų reikalavimus ir nepažeidžia kalinamųjų asmenų teisių.

Vilniaus kalėjime nėra laikomi asmenys, turintys negalią bei kuriems reikalinga neįgaliųjų įranga dušuose, kadangi įstaiga yra nepritaikyta tokio pobūdžio kalinamųjų asmenų laikymui. Tiek suimtiesiems, tiek nuteistiems asmenims skirtos dušo patalpos esminių įrengimo skirtumų neturi. Vilniaus kalėjime yra dvi ilgalaikio pasimatymo patalpos, skirtos nuteistiesiems, kuriose yra tualetas ir dušas. Pareiškėjui pripažintas neįgalumas nėra tokio lygio, kad pastarasis negalėtų naudotis esamais dušais. Tai pareiškėjas patvirtino 2024 m. rugpjūčio 19 d. skunde nurodydamas, kad kol buvo vedamas į nuteistųjų pasimatymams skirtas patalpas „Tokių incidentų nebuvo įvykę <...> .

Dėl trinto maisto Tarnyba nurodė, kad pareiškėjo nurodyta rekomendacija yra neprivalomojo pobūdžio pasiūlymas, patarimas. Pareiškėjui buvo teikiamas trintas maistas. 2024 m. rugpjūčio 5 d. pareiškėjas pateikė prašymą dėl vegetariško maitinimo, o 2025 m. sausio 27 d. pateikė prašymą, kad vegetariškas maitinimas būtų pakeistas į musulmonišką. Prašymuose nebuvo nurodyta, kad maistas būtų teikiamas trintas. 2025 m. kovo 13 d. skunde pareiškėjas nurodė, kad yra stačiatikis ir kad jis negali valdyti musulmoniško maisto. Pareiškėjas

negalėjo aiškiai nurodyti koks maitinimas jam reikalingas, ar maistas turi būti teikiamas įprastai ar turi būti teikiamas trintas maistas. Ginčo laikotarpiu nebuvo gauta jokių objektyvių duomenų, patvirtinančių, kad būtent dėl Vilniaus kalėjimo darbuotojų veiksmų pareiškėjui buvo patiekiamas netinkamas maistas. Nėra faktinių duomenų, įrodančių, jog Vilniaus kalėjimo pareigūnai netinkamai atliko pareigas ar kitaip pažeidė pareiškėjo teises maisto dalinimo metu ar dėl kitų aplinkybių, susijusių su maitinimo paslauga. Taip pat nenustatyta faktinių aplinkybių, kad dalinamas maistas, kuris neatitinka kokybės nustatytų standartų, yra būtent toks dėl Vilniaus kalėjimo dirbančių pareigūnų ar kitų darbuotojų kaltės. Pareiškėjo skundo argumentai yra nepagrįsti, deklaratyvaus pobūdžio, grindžiami subjektyvia jo paties nuomone.

Byloje nėra duomenų, kad dėl minėtų pažeidimų būtų pakenkta pareiškėjo psichinei ir (ar) fizinei sveikatai, taip pat, kad pareiškėjui buvo sudarytos išskirtinės jo garbę ir orumą žeminančios sąlygos. Todėl pareiškėjo prašymas priteisti neturtinę žalą turėtų būti atmestas. Pareiškėjas buvo laikomas tokiomis pat sąlygomis, kaip ir visi kiti asmenys, jokių išimčių, kad būtų pablogintas jo buvimas minėtoje įstaigoje, nebuvo. Be to, tam tikras suimtųjų ir/arba nuteistųjų laisvės apribojimas ir su juo susiję neigimai išgyvenimai, patyrimai paprastai yra neišvengiama kalinimo pasekmė, susijusi su jo esme, tikslais ir saugiu vykdymu. Nagrinėjamu atveju nėra būtinos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CK) 6.271 straipsnyje nustatytos valstybės civilinės atsakomybės už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, sąlygos.

II.

Regionų administracinis teismas 2025 m. birželio 20 d. sprendimu pareiškėjo skundą atmetė.

Teismas darė išvadą, kad Vilniaus kalėjime esančios ilgalaikių pasimatymo patalpų (kambarių) sąlygos atitinka galiojančių teisės aktų reikalavimus ir nepažeidžia kalinamųjų asmenų teisių. Vilniaus kalėjime nėra laikomi asmenys, kurie turi negalią, bei, kuriems reikalinga neįgaliųjų įranga dušuose, kadangi įstaiga yra nepritaikyta tokio pobūdžio kalinamųjų asmenų laikymui. Tiek suimtiesiems, nuteistiems asmenims, skirtos dušo patalpos esminių įrengimo skirtumų neturi. Vilniaus kalėjime yra dvi ilgalaikio pasimatymo patalpos, skirtos nuteistiesiems, kuriose yra tualetas ir dušas. Į jas negali pakliūti drausminę nuobaudą atliekantys asmenys. Pareiškėjui pripažintas neįgalumas nėra tokio lygio, kad pastarasis negalėtų naudotis esamais dušais.

Teismas taip pat darė išvadą, kad pareiškėjo skundo argumentai dėl trinto maisto pateikimo yra deklaratyvūs, neparemti įrodymais ar pareigūnų neteisėtais veiksmais (neveikimu) bei prieštarauja Tarnybos pateiktiems patikrinimų aktams. Kadangi pareiškėjas neįrodė šio pobūdžio pažeidimų ir jam sukeltos neturtinės žalos, todėl jo argumentai dėl maisto kokybės atmesti kaip nepagrįsti. Teismas pažymėjo, kad odontologo rekomendacija yra neprivalomojo pobūdžio pasiūlymas, patarimas. Pareiškėjui buvo teikiamas trintas maistas. 2024 m. rugpjūčio 5 d. pareiškėjas pateikė prašymą dėl vegetariško maitinimo, o 2025 m. sausio 27 d. pateikė prašymą, kad vegetariškas maitinimas būtų pakeistas į musulmonišką, kadangi neva jis musulmonas. Prašymuose nebuvo nurodyta, kad maistas būtų teikiamas trintas. 2025 m. kovo 13 d. skunde pareiškėjas nurodė, kad yra stačiatikis ir kad jis negali valgyti musulmoniško maisto. Pareiškėjas negalėjo nurodyti koks maitinimas jam reikalingas, ar maistas turi būti teikiamas įprastai ar turi būti teikiamas trintas maistas. Ginčo laikotarpiu nebuvo gauta jokių objektyvių duomenų, patvirtinančių, kad būtent dėl Vilniaus kalėjimo darbuotojų veiksmų, pareiškėjui buvo patiekiamas netinkamas maistas. Atsižvelgiant į tai teismas konstatavo, kad nėra faktinių duomenų ir aplinkybių, įrodančių jog Vilniaus kalėjimo pareigūnai netinkamai atliko pareigas ar kitaip pažeidė pareiškėjo teisės maisto dalinimo metu ar dėl kitų aplinkybių, susijusių su maitinimo paslauga ir pan. Taip pat nebuvo nustatyta faktinių aplinkybių, kad dalinamas maistas, kuris neatitinka kokybės nustatytų standartų, yra būtent toks dėl Vilniaus kalėjimo dirbančių pareigūnų ar kitų darbuotojų kaltės. Pareiškėjo skundo argumentai Vilniaus kalėjimo atžvilgiu yra grindžiami deklaratyvaus pobūdžio teiginiais ir tik subjektyvia jo paties nuomone, kurios nepatvirtina jokie objektyvūs ir neginčijami įrodymai.

Teismo vertinimu, byloje nėra duomenų, kad dėl minėtų pažeidimų būtų pakenkta pareiškėjo psichinei ir (ar) fizinei sveikatai, taip pat kad pareiškėjui buvo sudarytos išskirtinės jo garbę ir orumą žeminančios sąlygos. Pareiškėjas buvo laikomas tokiomis pat sąlygomis, kaip ir visi kiti asmenys, jokių išimčių, kad būtų pablogintas jo buvimas minėtoje įstaigoje, nebuvo. Neteisėtų atsakovės veiksmų (neveikimo) nenustatyta. Nesant neteisėtų veiksmų bei žalos įrodymo, negali būti nustatytas ir priežastinis ryšys tarp jų. Nėra įrodyta ir pagrįsta nė viena iš civilinės atsakomybės kilimo viešojo administravimo subjektui, sąlygų. Pareiškėjas savo skunde nepateikė jokių realiais faktais pagrįstų duomenų ar įrodymų apie tai, kad jis patyrė neturtinę žalą, neįrodė, kad atsakovas savo veiksmais (veikimu, neveikimu) padarė nuteistajam žalos.

Teismas konstatavo, kad nenustačius žalos atsiradimo fakto bei atsakovės atstovo neteisėtų veiksmų (neveikimo), valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą, todėl nėra teisinio pagrindo pareiškėjo naudai priteisti neturtinės žalos atlyginimą.

III.

Pareiškėjas apeliaciniame skunde prašo panaikinti Regionų administracinio teismo 2025 m. birželio 20 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – pareiškėjo skundą tenkinti.

Pareiškėjas nurodo, kad teismas iš esmės neatliko jokio įrodymų vertinimo, sprendimo motyvus grindė atsakovo atsiliepimo argumentais, juos nukopijuodamas, buvo šališkas.

Pareiškėjui atliekant laisvės atėmimo bausmę jo galimybės fiksuoti įvykius yra visiškai neįmanomos. Pareiškėjas negali turėti vaizdo, garso įrašymo įrenginių, todėl negali pateikti vaizdinės informacijos, kuri leistų geriau suprasti situaciją. Tokių galimybių neturėjimas atima iš pareiškėjo teisę teikti įrodymus, todėl teismo sprendimo dalis, kurioje tik ant pareiškėjo perkelta įrodinėjimo našta, yra neteisinga, prieštaraujanti teisingumo ir sąžiningumo principams, teismų praktikai.

Pareiškėjo į bylą pateikti duomenys prieštarauja atsakovo atsiliepimo ir teismo sprendimo motyvams. Pavyzdžiui, teismas, atkartodamas atsakovo atsiliepimo motyvus, nurodė, kad Vilniaus kalėjime nėra laikomi asmenys, kurie turi negalią, bei, kuriems reikalinga neįgaliųjų įranga dušuose, kadangi įstaiga yra nepritaikyta tokio pobūdžio kalinamųjų asmenų laikymui. Tačiau tokia teismo išvada yra paneigta į bylą pateiktais rašytiniais įrodymais: 2024 m. birželio 10 d. sprendimu dėl dalyvumo lygio (patvirtintas neįgalumas dviejų metų laikotarpiui bei nustatytas 40 procentų dalyvumo lygis), neįgaliojo pažymėjimo kopija, sprendimu dėl darbo pobūdžio ir sąlygų. Tarnyba, žinodama apie pareiškėjo negalią, teismui nurodė melagingas aplinkybes, tačiau net ir pareiškėjui pateikus tai paneigiančius įrodymus, teismas jų netyrė ir jų nevertino, paskyręs žodinį bylos nagrinėjimą, nesiėmė priemonių prieštaravimams pašalinti. Tai, kad pareiškėjui dėl neįgalumo nėra sudarytos sąlygos tinkamai atlikti bausmę, buvo nustatyta ir Seimo kontrolieriaus išvadoje, kuri teismo taip pat nebuvo vertinta, dėl jos nepasisakyta.

Pareiškėjas Vilniaus kalėjimo administracijai teikė daugkartinius prašymus įrengti neįgaliesiems pritaikytą dušo patalpą, tačiau jam buvo formaliai nurodoma, kad dušo patalpa atitinka galiojančius reikalavimus, o kadangi Vilniaus kalėjimas nebuvo iki šiol rekonstruojamas ar kapitališkai remontuojamas/atnaujinamas, todėl nėra techninių galimybių šią įkalinimo įstaigą įrengti taip, kad ji būtų pritaikyta neįgaliųjų specialiems poreikiams.

Kadangi Vilniaus kalėjime nesudarytos sąlygos bausmę atlikti neįgaliam asmeniui, pareiškėjas teikė prašymus jį perkelti į kitą kalėjimą, kur tokios sąlygos yra. Pareiškėją buvo atsisakyta perkelti į kitą bausmės atlikimo vietą, tačiau pareiškėjas ir toliau teikė skundus bei prašė bent minimaliai pagerinti sąlygas – pritaisyti duše rankeną. Pareiškėjas ne kartą buvo nukritęs, dėl to dušo patalpoje jaučiasi nesaugiai. Dar 2021 m. lapkričio 23 d. gydytojas rekomendavo duše lankytis su lydinčiu asmeniu, tačiau toks asmuo nebuvo skirtas.

Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo-spalio mėnesiais paskelbė bado akciją, kurią sutiko nutraukti po to, kai dušo patalpoje, esančioje prie ilgalaikio pasimatymo patalpų, buvo pritvirtinta rankena, už kurios laikydamasis jis gali įlipti ir išlipti iš dušo, prisilaikyti būnant duše.

Teismas nesiaiškino ar esamos patalpos negali būti pritaikytos neįgaliesiems, neatliekant patalpos rekonstrukcijos. Esamą dušo bortelį buvo galima demontuoti, o dušo zonoje prie sienos pritvirtinti neįgaliam asmeniui skirta atlenkiamą kėdutę. Šiuos veiksmus buvo galima atlikti minimaliomis išlaidomis ir neatliekant patalpų rekonstrukcijos. Tarnyba piktybiškai pažeidinėjo pareiškėjo teises, dėl ko jis patyrė nepatogumus, nesaugumą.

Teismas, spręsdamas dėl pareiškėjo teisių pažeidimo, kuomet jam nebuvo tiekiamas trintas maistas, iš esmės rėmėsi Tarnybos atsiliepime nurodytais motyvais, kurie prieštarauja pareiškėjo pateiktiems rašytiniams įrodymams bei duotiems paaiškinimams, priimdamas sprendimą nesivadovavo Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 56 straipsnio nuostatomis.

Teismas nurodė, kad pareiškėjui buvo tiekiamas subalansuotas maistas ir kad pareiškėjas neįrodė, jog jam nebuvo tiekiamas trintas maistas. Teismas nevertino, kad pareiškėjas pateikė prašymą dėl trinto maisto tiekimo dėl jo sveikatos būklės. Dėl (duomenys neskelbtini) pareiškėjas yra netekęs didžiosios dalies dantų (iš 32 dantų likę 8), dėl ko jis negali sukramtyti maisto. Teismas didelį dėmesį sutelkė į maisto kokybę, pateikimą maisto svorį ir kitas aplinkybes, dėl kurių pareiškėjas jokių pretenzijų nereiškė.

Pareiškėjui trintas maistas buvo tiektas tik 16 dienų, nuo 2023 m. gruodžio 12 d. iki kreipimosi į teismą dienos (2024 m. rugsėjo 30 d.), motyvuojant tuo, kad rekomendacijos kalėjimo administracijai nėra privalomos. Siekdamas užtikrinti savo pažeistas teises pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus kalėjimo administraciją su skundu dėl jam tiekiamo netrinto maisto ir prašė leisti įsigyti ir laikyti trintuvą, tačiau 2024 m. gegužės 16 d. raštu skundas buvo atmestas, motyvuojant, kad Vilniaus kalėjimo virtuvės vedėja užtikrino, jog pareiškėjui yra tiekiamas trintas maistas, o prašymas dėl trintuvo įsigijimo ir laikymo buvo atmestas, motyvuojant, kad toks prietaisas nėra įtrauktas į nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti asmeninių daiktų sąrašą, jo kameroje turėti negalima. Pareiškėjui trintas maistas vėl tiekiamas tik nuo 2025 metų kovo mėnesio pabaigos.

Kadangi pareiškėjui buvo tiekiamas pagal sveikatos būklę nepritaikytas maistas, todėl jis buvo priverstas maistą pirkti kalėjimo parduotuvėje. Uždraudus pirkti maistą, pareiškėjas buvo priverstas gyventi pusbadžiu, nes dalies tiekiamo maisto dėl savo sveikatos būklės negalėdavo suvalgyti.

Teismas rėmėsi Tarnybos nurodytomis aplinkybėmis, kad pareiškėjui trintas maistas nebuvo tiekiamas, nes nebuvo tokio prašymo. Tačiau Tarnyba atsiliepime nurodė, kad pareiškėjui trintas maistas buvo tiekiamas nuo pareiškėjo prašymo pateikimo dienos, tačiau nenurodė, kada tas prašymas buvo pateiktas.

Tarnyba yra atsakinga už žalą, kuri atsirado jai netinkamai vykdant savo funkcijas, piktybiškai ignoruojant pareiškėjo teises. Tai, kad pareiškėjas yra nusikaltęs, nesudaro pagrindo ignoruoti jo, kaip neįgalaus asmens, teisių ir teisėtų interesų. Teismas negalėjo ignoruoti Tarnybos netinkamo veikimo. Be to, formalus pareiškėjo skundų nagrinėjimas parodė, kad valstybė ne tik pareiškėju, kaip nuteistuoju, nesirūpino, tačiau bausmės vietoje jam tapus neįgaliu, faktiškai iš jo tyčiojosi. Valstybės nevykdė arba netinkamai vykdė pareigą rūpintis nuteistaisiais ir užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį ir kad būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė.

Atsakovas Lietuvos valstybė, atstovaujama Tarnybos, atsiliepime su pareiškėjo skundu nesutiko ir prašė jį atmesti.

Administracinėje byloje turimi rašytiniai duomenys sudarė pakankamą pagrindą konstatuoti, kad nėra pagrindo

pripažinti, jog pareiškėjui ginčo laikotarpiu atsirado tokio masto pasekmės, kurias būtų galima laikyti neturtine žala, kuri atlyginama pinigais.

Apeliaciniame skunde pareiškėjas nenurodo jokių objektyvių argumentų dėl pirmosios instancijos teismo priimto sprendimo nepagrįstumo ar neteisėtumo. Pareiškėjas nepagrindžia ir neindividualizuoja subjektyvių neigiamų pasekmių, išgyvenimų, priežastinio ryšio tarp nurodomų pažeidimų ir jam tariamai padarytos žalos, nepateikia duomenų apie savo sveikatos būklę, kitas fizines bei psichines savybes, kurios galėtų būti reikšmingos neigiamo poveikio masto, intensyvumo, pobūdžio ir laipsnio klausimo sprendimui.

Apeliacinis skundas yra nepagrįstas jokiais naujais faktais ar atsikirtimais, iš kurių būtų galima spręsti, kad jo teisės dėl laikymo sąlygų buvo tikrai pažeistos. Pareiškėjas neturtinės žalos atlyginimą išreiškia konkrečia prašoma priteisti pinigų suma, tačiau nepateikia jokių įrodymų ar svarių argumentų dėl pirmosios instancijos teismo priimto sprendimo nepagrįstumo, todėl tenkinti apeliacinį skundą nėra pagrindo.

Motyvuojamoji dalis

Teisėjų kolegija konstatuoja:

IV.

Nagrinėjamoje administracinėje byloje ginčas kilo dėl pareiškėjo prašymo priteisti iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Lietuvos kalėjimų tarnybos, 9 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą dėl netinkamų kalinimo sąlygų.

Pirmosios instancijos teismas netenkino pareiškėjo skundo konstatavęs, kad pareiškėjas neįrodė jo nurodytos neturtinės žalos atsiradimo fakto, todėl sprendė, kad nenustačius žalos atsiradimo fakto, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla prievolė atlyginti žalą.

Pareiškėjas su tokiu teismo sprendimu nesutinka, apeliacinį skundą grįsdamas iš esmės tuo, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė jam tenkančią pareigą aktyviai dalyvauti tiriant įrodymus, nustatant visas bylai svarbias aplinkybes ir visapusiškai, objektyviai jas ištirti, teismas daugiausiai citavo atsakovo atsiliepimą ir nepateikė savo vertinimo.

Teisėjų kolegija pažymi, kad teismo tikslas nagrinėjant bylą – teisėtas ir pagrįstas procesinis sprendimas, todėl teismas privalo išnaudoti visas įstatymų jam suteiktas pareigas ir teises, kad šis tikslas būtų pasiektas (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. vasario 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-451-662/2023). ABTĮ 86 straipsnis nustato, kad teismo sprendimas turi būti teisėtas ir pagrįstas (1 d.), kad priimdamas sprendimą, administracinis teismas įvertina ištirtus teismo posėdyje įrodymus, konstatuoja, kurios aplinkybės, turinčios bylai esminės reikšmės, yra nustatytos ir kurios nenustatytos, kuris įstatymas turi būti taikomas šioje byloje ir ar skundas (prašymas) yra tenkintinas (2 d.), kad teismo sprendime turi būti atsakyta į visus pareiškėjo pareikštus pagrindinius reikalavimus (3 d.). Taigi teismas privalo motyvuoti savo išvadas, nurodyti teisinius argumentus (įstatymus), kurių pagrindu jis daro atitinkamas išvadas (ABTĮ 87 str. 4 d.). Teisėjų kolegija taip pat pažymi, kad įstatymas reikalauja ne tik motyvuoti teismo sprendimus, bet ir įpareigoja teismą aktyviai dalyvauti tiriant įrodymus, nustatant visas bylai svarbias aplinkybes ir visapusiškai, objektyviai jas ištirti (ABTĮ 80 str.).

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad būtinųjų motyvuojamosios dalies elementų, nurodytų ABTĮ 87 straipsnio 4 dalyje, neatskleidimas pirmosios instancijos teismo sprendime (apsiribojimas teisės aktų išvardijimu, faktinių aplinkybių aprašymu, viešojo administravimo subjektų priimtų administracinių aktų pacitavimu ir pan.) apeliacinės instancijos teismui suteikia pagrindą konstatuoti, kad teismo sprendimas yra be motyvų ir jį panaikinti (žr., pvz., 2008 m. rugsėjo 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr.

A756-1480/2008; 2010 m. lapkričio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A442-1482/2010; 2011 m. kovo 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A438-388/2011; 2025 m. spalio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-324-556/2025). Taip pat bylos išsprendimas, kai teismas argumentuotai nevertina skundžiamo sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo, o tokį sprendimą pripažįsta teisėtu ir pagrįstu remdamasis vien tik argumentais, išdėstytais skundžiamame sprendime, nėra teisingumo vykdymas (ABTĮ 146 str. 2 d. 5 p.). Turi būti ištiriami įrodymai bei atitinkamai įvertinami tiek pareiškėjo nurodomi, tiek atsakovo, kaip atsikirtimai, pateikiami argumentai, padarant galutines išvadas dėl šių argumentų pagrįstumo (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. balandžio 30 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-456-438/2019).

Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, patikrinusi bylą ABTĮ 140 straipsnyje nustatyta tvarka, daro išvadą, kad pirmosios instancijos teismas nagrinėjamu atveju išdėstytų reikalavimų nesilaikė, todėl teismo sprendimas negali būti pripažintas pagrįstu bei teisėtu.

Teisėjų kolegijos vertinimu, iš pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvuojamosios dalies matyti, jog sprendimas iš esmės grindžiamas ginčo faktinėmis aplinkybėmis bei atsakovo atsiliepimo į skundą motyvais. Skundžiamo sprendimo motyvuojamojoje dalyje pirmosios instancijos teismas nenurodė argumentų dėl pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių, kuriomis yra grindžiamas reikalavimas, o iš esmės perrašė atsakovo atsiliepime nurodytus argumentus.

Pirmosios instancijos teismas pakartojo Tarnybos atsiliepime nurodytus argumentus, kad pareiškėjui pripažintas neįgalumas nėra tokio lygio, kad pastarasis negalėtų naudotis esamais dušais, taip pat kad nėra techninių galimybių įkalinimo įstaigą įrengti taip, kad ji būtų pritaikyta neįgaliųjų specialiems poreikiams, atsižvelgus į tai darė išvadą, kad Vilniaus kalėjime esančios ilgalaikių pasimatymo patalpų (kambarių) sąlygos atitinka galiojančių teisės aktų reikalavimus ir nepažeidžia kalinamųjų asmenų teisių. Tačiau teismas nenurodė pareiškėjui nustatyto neįgalumo lygio ir koks neįgalumo lygis turėtų būti nustatytas, kad dušo patalpos būtų atnaujinamos, jas pritaikant neįgaliesiems, bei kokiais teisės aktais remiantis, taip pat nevertino to, kokią įtaką pareiškėjui nustatytas neįgalumo lygis darė jo naudojimuisi dušo patalpomis, nevertino to fakto, kad dalyje Vilniaus kalėjimo I gyvenamajame korpuse įrengtos neįgaliesiems pritaikytos dušo patalpos, nors Tarnyba laikėsi pozicijos, kad nėra techninės galimybės įrengti tokias patalpas.

Pirmosios instancijos teismas taip pat nurodė, kad pareiškėjo skundo argumentai dėl to, jog jam nebuvo tiekiamas trintas maistas yra deklaratyvūs, neparemti įrodymais, todėl juos atmetė kaip nepagrįstus. Teismas darė išvadą, kad pareiškėjui buvo teikiamas trintas maistas, tačiau nenurodė kuo remiantis daroma tokia išvada, kuriuo laikotarpiu buvo tiekiamas trintas maistas. Teismas savarankiškai nevertino dokumentų apie pareiškėjo sveikatos būklę ir gydytojų rekomendacijų pareiškėjui vartoti trintą maistą, o tik pakartojo Tarnybos poziciją, kad šios rekomendacijos nėra teisiškai privalomos. Teismas nevertino teisės aktų, nustatančių reikalavimus nuteistųjų neįgalių asmenų maitinimui.

Taigi pirmosios instancijos teismas neatliko savarankiško bylai reikšmingų aplinkybių objektyvaus ir visapusiško tyrimo ir savarankiškų teisinių išvadų byloje nepateikė, t. y., iš esmės neišnagrinėjo kilusio ginčo.

Pažymėtina, jog apeliacinės instancijos teismas paprastai tikrina priimto pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą bei pagrįstumą, o pirmosios instancijos teismas privalo išsamiai, visapusiškai ir objektyviai ištirti ir įvertinti konkrečios bylos faktus, atskleisti bylos esmę ir sprendimu nustatyti, ar pareiškusio skundą asmens teisės ir įstatymų saugomi interesai pažeisti, jei pažeisti, – kokiu teisiniu būdu bei kokia apimtimi gintini (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1037-438/2017). Vien tik Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui teisiškai įvertinus reikšmingus faktinius duomenis, kurie nebuvo tirti bei vertinti pirmosios instancijos teisme, būtų pažeista proceso šalies teisė į apeliaciją, o tai lemtų teisės bent kartą apskųsti nepalankų teismo sprendimą instancine teismų

sprendimų kontrolės tvarka pažeidimą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 9 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A662-374/2012).

Teisėjų kolegija sprendžia, kad pirmosios instancijos teismo padaryti proceso pažeidimai negali būti ištaisytas apeliacinės instancijos teisme, todėl yra faktinis ir teisinis pagrindas panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir bylą grąžinti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, o ne iš esmės nagrinėti šią administracinę bylą apeliacinės instancijos teisme (ABTĮ 145 str. 1 d. 1 p., 146 str. 1 d.).

Rezoliucinė dalis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 straipsnio 1 dalies 4 punktu, teisėjų kolegija

nutaria:

Pareiškėjo PRS1 apeliacinį skundą patenkinti iš dalies.

Regionų administracinio teismo 2025 m. birželio 20 d. sprendimą panaikinti ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai Laimutis Alechnavičius
Arūnas Dirvonas
Rasa Ragulskytė-Markovienė